

Εθνικισμός: η ισχυρότερη δύναμη στο σημερινό κόσμο

Του Stephen M. Walt, καθηγητή στο Harvard University's Kennedy School of Government

Ποια είναι η ισχυρότερη πολιτική δύναμη στο κόσμο; Κάποιοι θα απαντήσουν πως είναι οι χρηματοπιστωτικές αγορές. Άλλοι θα προτείνουν την ανάκαμψη της θρησκείας, την πρόοδο της δημοκρατίας, ή τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ίσως να είναι η ψηφιακή τεχνολογία την οποία συμβολίζει το διαδίκτυο και όλα τα παρεπόμενά του. Ή ίσως τα πυρηνικά όπλα και οι επιπτώσεις που έχουν στη στάση των κρατών απέναντι στην ασφάλεια και στη χρήση βίας.

Όλα τα παραπάνω είναι καλές προτάσεις, αλλά η προσωπική μου επιλογή για την ισχυρότερη δύναμη στο κόσμο είναι ο εθνικισμός. Η πίστη στο ότι η ανθρωπότητα αποτελείται από διαφορετικούς πολιτισμούς, ομάδες που μοιράζονται μια κοινή γλώσσα, σύμβολα και ιστορία, και πως αυτές οι ομάδες θα πρέπει να έχουν τα δικά τους κράτη, είναι η δύναμη που καθόρισε τους τελευταίους δυο αιώνες της ανθρώπινης ιστορίας.

Ο εθνικισμός θεμελίωσε τις περισσότερες ευρωπαϊκές δυνάμεις της σύγχρονης εποχής, μετατρέποντάς τις από δυναστείες σε έθνη κράτη. Ο εθνικισμός ήταν αυτός που βοήθησε να διαλυθούν οι διάφορες αυτοκρατορίες (βρετανική, ολλανδική, οθωμανική, Αυστροουγγρική, σοβιετική, κλπ.). Χάριν του εθνικισμού, ο ΟΗΕ απέκτησε 51 μέλη με την ίδρυσή του το 1945, και έχει περίπου 200 σήμερα.

Ο εθνικισμός είναι αυτός που ώθησε τους Σιωνιστές να επιδιώξουν να αποκτήσουν δικό τους κράτος, και που ωθεί σήμερα τους Παλαιστίνιους, τους Τσετσένους, και τους Κούρδους για τον ίδιο λόγο. Επέτρεψε στους Βιετναμέζους να νικήσουν τόσο τους Γάλλους όσο και τους Αμερικανούς, και ωθεί τους Σκωτσέζους να επιζητούν περισσότερη αυτονομία μέσα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στον εθνικισμό οφείλεται η πρόσφατη δημιουργία της δημοκρατίας του Νότιου Σουδάν.

Αν κατανοήσουμε την ισχύ του εθνικισμού, μπορούμε να κατανοήσουμε και αυτά που συμβαίνουν σήμερα στην ΕΕ. Στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση βοηθήθηκε από την παρουσία της αμερικανικής προστασίας. Σήμερα όμως, που οι ΗΠΑ δεν δείχνουν ενδιαφέρον για την ασφάλεια της Ευρώπης, οι Ευρωπαίοι δεν αντιμετωπίζουν εξωτερικούς κινδύνους, και η ΕΕ επέκτεινε τις δραστηριότητές της συστήνοντας μια ελλιπή νομισματική ένωση. Άρα, αυτό που βλέπουμε σήμερα είναι μια σταδιακή επιστροφή του εθνικισμού στην ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική, τροφοδοτούμενη από οικονομικές προτιμήσεις, και απειλές εναντίον των διάφορων εθνικών ταυτοτήτων. Όταν βλέπουμε τους Δανούς να ανησυχούν για το Ισλάμ, τους Καταλανούς να απαιτούν ανεξαρτησία, τους Γερμανούς να αρνούνται να διασώσουν τους Έλληνες, και κανέναν να μη θέλει την Τουρκία στην ΕΕ, τότε βλέπουμε τον εθνικισμό σε πλήρη δράση.

Τα έθνη, επειδή λειτουργούν σε έναν ανταγωνιστικό και πολλές φορές επικίνδυνο κόσμο, προσπαθούν να διατηρήσουν την ταυτότητά τους και τις πολιτιστικές τους αξίες. Για αυτό και επιζητούν να έχουν το δικό τους κράτος, επειδή οι εθνικές ομάδες που δεν διαθέτουν κρατική υπόσταση, είναι πολύ πιο ευάλωτες απέναντι στην αφομοίωση, και στη κατάκτηση.

Για τον ίδιο λόγο, τα σύγχρονα κράτη έχουν ένα ισχυρό κίνητρο για να προωθήσουν την εθνική τους ενότητα, με άλλα λόγια να καλλιεργήσουν τον εθνικισμό, ε-

πειδή αν υπάρχει ένας πληθυσμός πρόθυμος να θυσιαστεί για το κράτος, αυτό αυξάνει την ισχύ του, και τη δυνατότητά του να αντιμετωπίσει τις όποιες εξωτερικές απειλές. Στον ανταγωνιστικό κόσμο των διεθνών σχέσεων, τα έθνη έχουν κίνητρο να συστήσουν κράτη, και τα κράτη να προωθήσουν την ανάπτυξη εθνικής ταυτότητας. Αυτοί οι δυο παράγοντες δημιουργούν μια μακροπρόθεσμη τάση για όλο και περισσότερα ανεξάρτητα έθνη κράτη.

Πολλές φορές κάποια έθνη δεν πετυχαίνουν την ανεξαρτησία τους, και κάποια κράτη δεν καταφέρνουν να δομήσουν μια εθνική ταυτότητα. Εξάλλου, δεν είναι όλες οι εθνικές και άλλες ομάδες που επιθυμούν να θεωρούνται ως έθνος, ή που θέλουν την ανεξαρτησία τους. Παρόλα αυτά, τα τελευταία εκατό χρόνια, υπάρχει μεγάλη αύξηση στον αριθμό των ανεξάρτητων κρατών, και στα εθνικά κινήματα. Τα εθνικά κράτη, παρόλες τις αδυναμίες τους, αποτελούν τη σημαντικότερη πολιτική οντότητα στο κόσμο.

Επειδή η αμερικανική εθνική ταυτότητα δίνει έμφαση στη πολιτική διάσταση

(βασισμένη στις ατομικές ελευθερίες, κλπ) και όχι στην ιστορική ή στην πολιτισμική, οι Αμερικανοί ηγέτες συνήθως υποτιμούν τη δύναμη του τοπικισμού, και των φυλετικών ή εδαφικών δεσμών. Στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η Αμερική υπερεκτίμησε τη δύναμη των διεθνών ιδεολογιών όπως είναι ο κομμουνισμός, και υποτίμησε τον βαθμό της υπονόμευσης που ο εθνικισμός θα προκαλούσε εντός του σοβιετικού κόσμου.

Το ίδιο πίστευε και ο Osama bin Laden, κάνοντας το λάθος να θεωρεί ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις θα βοηθούσαν στο να δημιουργηθεί ένα παγκόσμιο ισλαμικό χαλιφάτο. Και όποιος θεωρεί ότι η αναδυόμενη Κίνα θα υποκύψει στις αμερικανικές ή δυτικές απόψεις για το πώς πρέπει να λειτουργεί ο κόσμος, δεν λαμβάνει υπόψη το πόσο ο εθνικισμός αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κινεζικής κοσμοθέασης, και είναι πολύ πιο σημαντικός από τον κομμουνισμό. Εν ολίγοις, αν δεν εκτιμήσουμε σωστά την δύναμη του εθνικισμού, θα κάνουμε πολλά λάθη όσον αφορά το πώς βλέπουμε τη σύγχρονη πολιτική ζωή. Ο εθνικισμός είναι η ισχυρότερη δύναμη του κόσμου, και όποιος την αγνοεί, κινδυνεύει.

T: 9564 6400
F: 9564 5488

Level 1A
503-507 Marrickville Rd
Dulwich Hill NSW 2203

Ο μελωδικός σταθμός

1665 AM
99.3 FM

Sydney
Wollongong

www.2mm.com.au